ХАН-УУЛ ДҮҮРГИЙН 3-Р ХОРООНЫ НУТАГ ДЭВСГЭРТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ БУЙ “НООС НООЛУУРАН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭР” ТӨСЛИЙН 2026 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Зөвшөөрч хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээсэн:

Говь ХК-ийн гүйцэтгэх захирал Б.Амарсайхан

Боловсруулсан:

Тогтвортой хөгжлийн хэлтсийн дарга О.Жаргалмаа

Тогтвортой хөгжлийн ахлах менежер А.Гомбосүрэн

Улаанбаатар хот 2026

ОРШИЛ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

2026 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа 2024 онд нэмэлт тодотгол хийгдсэн ноолууран бүтээгдэхүүний үйлдвэрийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, 5 жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг үндэслэн БОАЖЯ-ны сайдын 2019-10-29-ны №А-618 тоот тушаалын хавсралт “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсруулав.

Энэхүү төлөвлөгөөгөөр 2026 оны хугацаанд “Говь” ХК-ийн ноолуур боловсруулах үйлдвэр төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон бий болж болзошгүй болон голлох сөрөг нөлөөллөөс тухайн нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах үйл ажиллагааны зорилтууд, нөлөөллийг бууруулахаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний чиглэл, хуваарийг тогтоосон болно. Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн үр дүнг үндэслэн байгаль орчинд үзүүлж буй нөлөөлөлд үнэлэлт дүгнэлт өгөх, нэмэлт арга хэмжээг төлөвлөн хэрэгжүүлэх үндэслэл, боломжийг бий болгоно.

1. ТӨСЛИЙН ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ

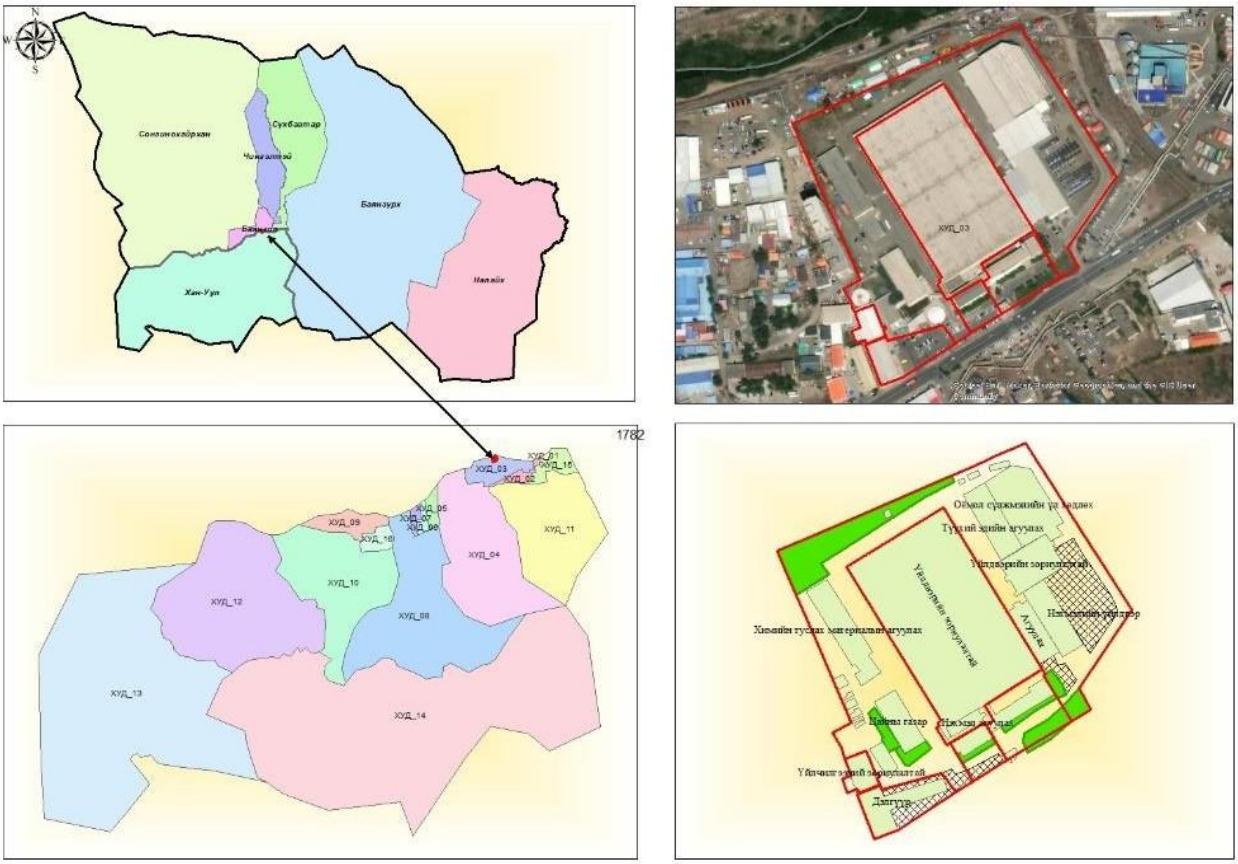
1.1. Товч танилцуулга

Төслийн нэр:	*Ноос, ноолууран бүтээгдэхүүний үйлдвэр*
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн нэр:	“Говь” ХК Улсын бүртгэлийн дугаар: 9010001061 Регистрийн дугаар: 2076357
Хаяг:	Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг 3-р хороо, үйлдвэрийн гудамж, өөрийн байр Утас:+976-70105511

Төслийн байршил: Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүргийн 3-р хороонд тус дүүргийн Засаг даргын 2017 оны 02 сарын 03-ны өдрийн А/55 тоот шийдвэрээр олгогдсон 178013/001 18639309696233 тоот нэгж талбарын дугаар бүхий үйлдвэрлэлийн зориулалтаар эзэмших 49883 м^2, 178013/0060 18639309770292 тоот нэгж талбарын дугаар бүхий конторын зориулалтаар эзэмших 4467 м^2 талбайд байрлана.

Хүснэгт 1 Төслийн байршил

№	Өргөрөг			Уртраг		
1	47	54	12.6	106	52	15.3
2	47	54	10.1	106	52	12.7
3	47	54	9.4	106	52	13.1
4	47	54	4.9	106	52	2.6
5	47	54	8.6	106	52	0.7
6	47	54	9.2	106	52	1.5
7	47	54	14.9	106	51	57.9
8	47	54	18.4	106	52	10.3

Зураг.1 Төслийн талбайн байрлал /google earth/

Хүснэгт 2 Газар эзэмших гэрчилгээ, нэгж талбарын дугаар

Гэрчилгээний дугаар	Нэгж талбарын дугаар	Талбайн хэмжээ м^2	Зориулалт
000012494	1780110092	49844	Үйлдвэрлэл
000012497	1780110089	1043	Үйлчилгээ
000012496	1780110105	3498	Дэлгүүрийн барилга
000012498	1780110091	23169	Үйлдвэрлэл, агуулах
000012492	1780200043	7171	Үйлдвэрлэл, цэцэрлэг
0000019428	1681600410	11824	Үйлдвэрлэл, барилга
2206000848	1780110099	10459	Говь зүүн тал
2206000853	1780110087	1289	Спорт заал
2206000846	1780110094	4464	

2206000847	1780110093	1782	Худалдаа нийтийн үйлчилгээний газар төв цогцодлбор
1419000943	4109052357	40000	Үйлдвэрлэл
1419000613	4109052358	33500	Үйлдвэрлэл

“Говь”ХК-ийн эзэмшил талбайн 2.78 га нь хатуу хучилттай, 0.7 га авто зогсоол, 0.7 га ногоон байгууламж, 4.92 га талбайн нь барилгажсан.

Хүснэгт 3. Эзэмшил газруудын талбайн хэмжээ

№	Зориулалт	Талбайн хэмжээ га
1	Авто зогсоол	0.7
2	Ногоон байгууламж	0.7
3	Хатуу хучилттай талбай	2.78
4	Үйлдвэрийн зориулалтай барилга	2.42
5	Цайны газар	0.15
6	Дэлгүүр	0.21
7	Үйлчилгээний зориулалтай	0.05
8	Химийн туслах материалын агуулах	0.27
9	Нэхмэлийн үйлдвэр	0.19
10	Түүхий эдийн агуулах	0.2
11	Агуулах	0.15
12	Үйлдвэрийн зориулалтай	0.22
13	Оёмол сүлжмэлийн үл хөдлөх	0.38
14	Нэхмэл агуулах	0.05
15	Харуулын байр	0.13

1.2. Төслийн хүчин чадал

Монголын ноос, ноолуурын салбарын анхдагч “Говь” үйлдвэр нь 1981 онд Япон улсын хөрөнгө оруулалттайгаар байгуулагдсан бөгөөд экологийн цэвэр бүтээгдэхүүн болох Монгол ямааны нарийн микронтой 100%-н цэвэр ноолуураар хамгийн дэвшилтэт техник технологийг ашиглан бүтээгдэхүүнээ үйлдвэрлэдэг дэлхийн топ 5 үйлдвэрлэгчийн нэг юм.

Өнөөдрийн байдлаар Монгол улсын ноолуурын салбарт дотоодын нийт зах зээлийн 50-с дээш хувийг дангаар эзэлж, дэлхийн хувцас загварын хөгжилтэй зэрэгцсэн хэмжээнд

хөгжсөн амжилтаар өнөөг хүртэл 41 жил тасралтгүй үйл ажиллагаагаа амжилттай явуулж байгаа үндэсний томоохон үйлдвэрлэгчдийн нэг юм. "Байгаль орчинд халгүй технологи" хэрэглэх бодлогыг баримтлан үйлдвэрийн техник, технологийн горимоо шинэчлэн ажиллаж байна.

Зураг.3 Говь ХК-ийн үйлдвэрийн байр

Говь ХК нь Анхан шатны үйлдвэр, Ээрмэлийн үйлдвэр, Сүлжмэлийн үйлдвэр, Нэхмэлийн үйлдвэр, Оёмолын үйлдвэр гэсэн нийт 5 үйлдвэрийн 1200 гаруй ажилтантай 5 газар, 12 хэлтэс, 30 албатайгаар үйл ажиллагаагаа явуулдаг. Жилдээ дунджаар 1150 тонн түүхий ноолуур боловсруулах 1050 тонн ээрмэл утас, 30 тонн нарийн ээрмэл утас хийх 1,500,000 ширхэг сүлжмэл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх 640,000 ширхэг нэхмэл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх 162,000 ширхэг ноолууран пальто, пиджак үйлдвэрлэж гадаадын зах зээлд дэлхийн 30 гаруй орны 140-өөд харилцагчиддаа "Монголд үйлдвэрлэв" гэсэн шошготойгоор 100% ноолууран бүтээгдэхүүн нийлүүлж байгаа бөгөөд дотоодын зах зээлийн 68% хувийг дангаар эзэлдэг. Нийт 9 нэрийн барааны дэлгүүр, 7 гэрээт борлуулагчаараа дамжуулан дотоодын худалдан авагчдадаа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ хүргэдэг.

Мөн “Говь” ХК нь орчин үеийн хувцас загварын чиг хандлагатай хөл нийлүүлэн алхаж, дэлхийн хэмжээнд хүлээн зөвшөөрөгдсөн Италийн болон Европын хувцас загварын нэр хүнд бүхий дизайнеруудтай хамтран ажиллаж олон улсын хувцас загварын компаниудын жишгээр жилдээ хавар, зуны болон намар, өвлийн гэсэн загварын коллекцийг гаргаж байна. Олон улсын зах зээлд брэнд танигдалтаа нэмэгдүүлж, зах зээлээ тэлэх зорилготойгоор Rebranding хийх ажлыг 2024 оны эхнээс хийж эхэлсэн бөгөөд 7-р сарын 2-ны өдөр ГОВЬ брэндийн шинэ өнгө төрхийг танилцуулж, логогоо шинэчилж, анх удаагаа брэндийн бэлгэ тэмдэгтэй болов.

Зураг.4 Говь ХК-ийн лого

Хүснэгт 4. Түүхэн замнал

Он	Техник, технологийн шинэчлэлийн түүх
1981	Япон улсын засгийн газраас БНМАУ-ын Засгийн газарт буцалтгүй тусламж олгож, Улаанбаатар хотноо ямааны ноолуур, тэмээний ноос боловсруулах үйлдвэр байгуулах тухай хэлэцээр байгуулж Монгол-Японы хамтын ажиллагааны хүрээнд Говь үйлдвэр үүд хаалгаа нээлээ.
1987-1989	Компьютерийн автомат удирдлага бүхий Япон улсын SET-092 сүлжих машиныг үйлдвэрт суурилуулав.
1991	Олон улсын стандарт ISO-9000 тэмдэгтийг үе шаттайгаар нэвтрүүлж, олон улсын чанарын цом болон гэрчилгээг Монгол улсаас анх удаа авсан.
1994	Япон улсын Shima Seiki брэндийн компьютерийн удирдлагатай сүлжих машиныг суурилууллаа. ISO 9001 Чанарын менежментийн тогтолцоог хэрэгжүүлж, №1 гэрчилгээг гардан авсан.

1995-1996	Монгол улсад анх удаа олон улсын чанарын ISO-9001:2000 тэмдэгтийг нэвтрүүлсэн. Итали улсын технологи тоног төхөөрөмжөөр ээрмэл, нэхмэл, сүлжих үйлдвэрийн өргөтгөлийг хийж, 8.0 сая ам.долларын хөрөнгө оруулалт хийсэн.
1997	Монголд анх удаа ноос ноолууран өргөн хөнжил, ноолууран даавуу, драп, нарийн номерын ээрмэл утас үйлдвэрлэх “Говь-2″ үйлдвэрийг ашиглалтанд хүлээн авсан.
1999	Гадаад зах зээлээ өргөжүүлэн 30 гаруй оронтой түншийн харилцаа тогтоож, АНУ-ын зах зээлд анх удаа 45,000 ширхэг бүтээгдэхүүн нийлүүлсэн.
2000	Утас будах технологи болон орчин үеийн компьютерийн системд холбогдсон сүлжих машинуудыг суурилуулж, Будах үйлдвэрийн техник, технологидоо олон улсын чанарын ISO-1004 тэмдэгтийг нэвтрүүлсэн.
2004	Герман улсын Stoll үйлдвэрийн компьютерийн удирдлага бүхий сүлжих машинаар өргөтгөл хийсэн.
2007	“Говь” үйлдвэрийн төрийн мэдлийн хувьцааг Олон улсын нээлттэй дуудлага худалдаагаар “ЭФ СИ АЙ” ХХК худалдан авсан.
2008	Говь үйлдвэрийн дэргэдэх Төв дэлгүүрийн барилгын дизайныг Японы алдарт архитекторч Сайко Кейчиро шинээр хийж, дэлгүүр зургадугаар сард нээлтээ хийсэн. Япон улсын Shima Seiki брэндийн өндөр хүчин чадал бүхий компьютерийн бүрэн удирдлагатай сүлжих SSG122SV маркийн машин, ээрэхийн үйлдвэрт Итали улсын Stalam болон 66-DD 14G Conti Complett брэндийн машинуудыг суурилуулан үйлдвэрлэлийн хүчин чадлаа өргөтгсөн.
2009	Японы Токио хотод өөрийн салбар дэлгүүрээ нээсэн. Италийн “VVA Consulting Company”-тай хамтран ажиллах гэрээг байгуулсан. Говь Үйлдвэрт техник, технологийн шинэчлэлтүүдийг үе шаттайгаар хийж, Итали, Япон, Швейцарийн тоног, төхөөрөмжүүд сууррьлуулсан.
2010	Монголын ноолуурын салбарт анх удаагаа Принт технологийг нэвтрүүлэн, ноолуур дээр зургийг барлан буулгадаг технологитой болсон.
2011	Тоног төхөөрөмжийн шинэтгэл, өргөтгөлд зориулж 7,1 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийсэн. Монгол улсад 6 нэрийн барааны дэлгүүрийг шинээр нээв

	Үйлдвэрлэлийн хүчин чадлаа 2 дахин нэмэгдүүлэн, шинээр 300-аад ажлын байрыг зарласан.
2012	Монгол ямааны ноолуурын үндсэн дөрвөн өнгийг цайруулж, будахгүйгээр байгалийн өнгөөр нь бэлэн бүтээгдэхүүн болгох Gobi-Mongolian Organic Cashmere брэндийг худалдаанд гаргаж, Gobi by Saverio Palatella 2012 оны Намар, Өвлийн 100% ноолууран шинэ коллекцио гаргасан.
2013	Сүлжих болон болон хялгас ялгах, самнах технологийг шинэчлэн, үйлдвэрлэлийн хэмжээнд нийт 5,3 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийсэн. Сүлжмэлийн машины шинэ технологи болох Whole Garment буюу оёдолгүй сүлжмэл бүтээгдэхүүн сүлжих машинуудыг суурилуулсан. Gobi-Mongolian Organic Cashmere болон Хямдралын дэлгүүрийг шинээр нээсэн.. IFF-JFF БОЛОН Panorama, Фестиваль моды, Import Goods Fair зэрэг Япон, Герман, ОХУ, Солонгос, Хятад зэрэг улсуудад зохион байгуулагдсан олон улсын үзэсгэлэнд амжилтай оролцсон. Европын сонгомол хээтэй Баракко загварын драпан оёмол бүтээгдэхүүнийг 5 төрлөөр үйлдвэрлэж, Шилдэг бүтээгдэхүүнээр шалгарасан.
2014	Бельгийн Брюссель болон Швейцарийн Женев хотод салбар дэлгүүрээ нээснээр, гадаад зах зээлд нийт 47 салбар дэлгүүртэй болсон. Будах үйлдвэрийг бүрэн автоматжуулж, ээрмэл утасны агуулахыг 2 дахин өргөтгөж, 50тн-ийн багтаамжтай болгосон.. Нэхмэл болон принтэт бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх хүчин чадлыг 2 дахин нэмэгдүүлсэн. Монголд анх удаа хамгийн нарийн утсаар ваксдаж нэхдэг технологийг нэвтрүүлэв Сочи -2014 өвлийн олимпод оролцох баг тамирчдыг ивээн тэтгэсэн.
2015	Пальто, пиджакны үлгэр суулт, оёдлын болон материалын чанарыг цоо шинэ технологийн дэвшилд хүргэх зорилгоор Японы Lapine компанитай хамтран хамтран ажиллаж байна.
2016	Тансаг зэрэглэлийн YAMA брэндийг зах зээлд нэвтрүүлсэн.
2017	2017 оноос эхлэн Хятадын шинэ загварын самнах машиныг үйлдвэрлэлд нэвтрүүлж туршсан. Шинэ машин үйлдвэрлэлд нэвтрүүлснээр 4 дахин

	эрчим хүч хэмнэх, ажиллах хүчийг 40% хэмнэх, чанарын үл тохирлыг 50% бууруулах, хаг хогны агууламжийг багасгах зэрэг сайжруулалт бий болсон тул энэ онд нэмэлтээр 5 шугам суурилуулсан.
2018	6 сарын 15-нд Төв аймгийн Сэргэлэн сумын 14.7 га газар шинээр барихаар төлөвлөж буй Анхан шатны цогц үйлдвэрийн шав тавих èслолыг амжилттай зохион байгуулав. Италийн Bigagli мөлхөө ээрэх машиныг үйлдвэрлэлд шинээр нэвтрүүлсэн. Ингэснээр утасны даацыг сайжруулахаас гадна бүтээгдэхүүнд бөөсрөлт үүсгэхгүй байх зэрэг эерэг үр дүнтэй. Цаашид Muratec шилжүүлэн ороох машиныг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэн сүлжмэлийн бүх утсыг мөлхөө ээрэх машинаар ээрнэ. 2018 онд ноолууран пиджакны борлуулалтаар дэлхийд тэргүүлэх зорилгын хүрээнд эмэгтэй пиджак үйлдвэрлэхэд зориулсан ХБНГУ-ын Indupress тоног төхөөрөмжийг үйлдвэрлэлдээ ашиглаж эхэлсэн. Цаашид эрэгтэй пиджак үйлдвэрлэхэд зориулсан Malkan тоног төхөөрөмжийг үйлдвэрлэлдээ нэвтрүүлэн масс үйлдвэрлэлийг эхлүүлнэ. Японы SHIMA SEIKI MACH2XS оёдолгүй сүлжих 6 ширхэг машиныг шинээр ашиглалтад оруулсан. Энэхүү машин нь бүтээгдэхүүнийг бүтнээр нь сүлжиж гаргахаас гадна цамцны захыг өөрөөсөө сүлжиж гаргах онцлогтой юм.
2019	МУ-ын ноолуурын салбарын томоохон бренд үйлдвэрлэгч “Гоёо” ХХК-ийг Дэлхийд танигдсан Монгол брэнд уриан дор “Говь” ХК-тай нэгтгэн авч, салбарын хамгийн том нэгдлийг амжилттай гүйцэтгэлээ. 2019 онд пиджак, өмд үйлдвэрлэхэд зориулсан Malkan фирмийн төрөл бүрийн зориулалттай хэлбэржүүлэх пресс тоног төхөөрөмжийг суурилуулсанаар дэлхийн жишигт нийцсэн эрэгтэй эмэгтэй хослол үйлдвэрлэж байна.
2021	Ээрмэлийн үйлдвэрийн самнах машин тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэгч Италийн Autefa solutions фирмийн октир самнах 4 шугам авч суурилуулж байна. Ашиглалтанд оруулсанаар сүлжмэл бүтээгдэхүүний ноолууран утасыг чанарын өндөр төвшинд үйлдвэрлэж филлинг багасгах ач холбогдолтой.
2022	Байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны ISO14001:2015 стандартыг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэн баталгаажуулалтад Олон улсын стандартын SGS байгууллагаар аудитлагдан амжилттай гэрчилгээ гардан авлаа.

2023	Усны зохистой хэрэглээг нэвтрүүлэгч шилдэг байгууллагаар шалгарлаа. ГОВЬ ХК-н хэрэгжүүлдэг 3 талт төсөл тогтвортой хөгжлийн шилдэг төслөөр шалгарав.
2024	Байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны ISO14001:2015 стандартыг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэн баталгаажуулалтад Олон улсын стандартын SGS байгууллагаар магадлан аудитлагдан амжилттай гэрчилгээ гардан авлаа.
2024	Байгаль орчны сөрөг нөлөөлөлийг бууруулах, Монгол улсын хууль стандартад нийцсэн дэвшилтэд тоног төхөөрөмжтэй Үйлдвэрээс гарч буй хаягдал ус цэвэрлэх байгууламж шинэчлэн барих төслийг хэрэгжүүлж эхлэв.
2025	Монгол улсын хууль, стандартад нийцсэн MNS 6561 стандартад нийцсэн 250 $м^3$ үйлдвэрийн бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг амилттайгаар ашиглалтанд оруулав.

1.3 Технологийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим

Үйлдвэрлэлийн технологи нь ангилан ялгах, угаах, хялгас ялгах, самнах, будах, холих, ээрэх, шилжүүлэн ороох, сүлжих, нэхэх, гүйцэтгэн боловсруулах лабораторийн хяналт савлах зэрэг шат дамжлагуудтай юм. Эдүгээ 40 гаруй жил тасралтгүй үйл ажиллагаагаа амжилттай явуулж байгаагийн гол үндэс нь дэлхийн зэрэглэлийн хамгийн сүүлийн үеийн техник, технологийг тасралтгүй шинэчлэн, нэвтрүүлсэн юм.

АНХАН ШАТНЫ ҮЙЛДВЭР

Ангилан ялгах алба

1981 онд анхан шатны үйлдвэрийн харьяа “Гар ялгах” цех нэртэйгээр үйл ажиллагаагаа эхэлснээс хойш үйлдвэрлэлийн гол түүхий эд болох ямааны ноолуур дахь хялгас бусад хольц нэр төрлөөр нь мэдрэхүйн гар аргаар технологийн дагуу ангилан ялгалтыг хийдэг. Ямааны ноолуурыг байгалийн үндсэн 4 өнгөөр ялгадаг. Үүнд: 1-р өнгө буюу цагаан ямааны ноолуур, 2-р өнгө буюу улаан ямааны ноолуур, 3-р өнгө буюу хөх ямааны ноолуур энэ өнгө дэлхийн аль ч улсад байдаггүй зөвхөн “Говь" ХК-д ангилан ялгадаг маш ховор тансаг түүхий эд юм. Мөн 4-р өнгө энэ нь хар ямааны ноолуур юм. Ноолуурыг байгалийн 4 өнгөөр ялгахаас гадна байгалийн үндсэн 4 өнгөтэй байдгаараа бусад

улсынхаас онцлог. Жилдээ 1000 гаруй тн ноолуур, 20-30 тн сарлагийн хөөвөр ангилан ялгах хүчин чадалтай.

Зураг.5 Ноолуур жинлэх болон ангилан, ялгах хэсэг

Угаах алба

Япон улсын Futaba компанийн угаах машинаар угаадаг. Угаах машин нь сэгсрэх, сэмлэх угаах онгоц, туслах онгоц, шахах гол хатаах хэсгээс бүрддэг цагт 350-450 кг ноолуур угаах хүчин чадалтай. Ангилан ялгагдсан бохирноолуурыг Япон улсад үйлдвэрлэгдсэн байгалийн гаралтай моногенн, нойген мөн Итали улсад үйлдвэрлэгдсэн теридол савангаар угааж нарийн тоос, шороо, хог, өтөг бууц тослог зунгаг зэргээс салгаж дараагийн дамжлагад технологийн шаардлага хангасан бүтээгдэхүүн нийлүүлдэг. Хаг, их хагтай нэр төрлийн угаасан ноолууран дээрээ хаг хогийг унагаах зорилгоор хаг унагаагч бодис цацдаг.

Зураг.6 Угаах машин

Хялгас ялгах алба

Япон улсын TORIGOE пүүсийн хялгас ялгах 5 ком машинаар угаасан ноолуурын байгалийн хогт хольц, хялгасыг ялгаж самнасан ноолуур гаргах зорилготой. 2015 онд хятад улсад үйлдвэрлэгдсэн самнах машины толгой суурилуулсанаар бүтээгдэхүүний чанар илүү сайжирсан. Жилд 578 тн самнасан ноолуур гаргах хүчин чадалтай үйлдвэрлэлийн технологи нь маш нарийн орчны чийг температурыг тодорхой төвшинд барьж холиог зөв оновчтой тохируулах, машин тоног төхөөрөмжийн тохиргоо, машин баригчийн ур чадвар зэрэг олон хүчин зүйлээс шалтгаалж стандартад нийцсэн байгалийн ширхэгтийг гэмтээхгүйгээр 100%-н самнасан ноолуур үйлдвэрлэн гаргадаг онцлогтой.

2017 оноос эхлэн Хятадын DONGJIA үйлдвэрийн LFN186A самнах машиныг үйлдвэрлэлд нэвтрүүлж туршсан. Шинэ машин үйлдвэрлэлд нэвтрүүлснээр 4 дахин эрчим хүч хэмнэх, ажиллах хүчийг 40% хэмнэх, том үс, хаг хогны хэмжээг 50% бууруулах, хаг хогны агууламжийг багасгах зэрэг сайжруулалт бий болсон тул энэ 2023 онд нэмэлтээр 11 шугам суурилуулсан.

Зураг.7 Самнах, хялгас ялгах машин

Баглах нэгж

Япон улсад үйлдвэрлэгдсэн HAN-EI маркийн баглах машнаар баглаа хийдэг. 1цагт 250 кг ноолуур баглах хүчин чадалтай. Хялгас ялгах 1,2-р албанаас ирсэн 80%-ийн ноолуурыг нэг төрөл, бэлтгэн нийлүүлэгч болон тухайн түүхий эдийг угаасан савангийн нэр төрлөөр нь зориулалтын бор таар, бор цаас, туузан төмөр, түгжээ төмөр, төмөр утас ашиглан баглааг 70 кг жингээс хэтрүүлэхгүй баглана. Хялгас ялгах 1,2-р албаны хялгас, богино ноолуур, холио, тунелийн хог болон бусд албанаас ирсэн хаягдлуудыг багладаг.

ЭЭРМЭЛИЙН ҮЙЛДВЭР

Самнасан ноолуурыг будах, цайруулах, цайруулж будах, Гогцоо утас будах, ороох, хатаах гэсэн технологи ажилбараар үйлдвэрлэлээ явуулдаг. Жилд 800-900тн задгай ноолуур будаж, цайруулах, цайруулж будах хүчин чадалтай. Итали улсын STALAM фирмийн радио долгионы хатаах машинаар, ширхэгтийг гэмтээхгүйгээр будсан ноолуур болон утсаа хатаадаг. Итали улсын Loris Bellini пүүсийн бүрэн автомат компьютерийн удирдлагатай будах чихэх, сэгсрэх, сугалах тоног төхөөрөмжөөр тоноглогдсон будахын машинтай. Өнгөний болон шинжилгээний өвч тоноглогдсон 2 лабораторитой. Гадаад, дотоодын хэрэглэгч захиалагчдын хүссэн өнгийг гаргаж, эрэлт хэрэгцээг нь хангаж ажилладаг. Одоо 1900 гаруй өнгөтэй. АНУ-ын Datacolor-800 аппаратаар эх загвартай нь өнгөний зөрүүг уншуулж баталгаажуулдаг.

Лабораторит чанарын 9 үзүүлэлтээр шинжилгээ дүгнэлт гаргаж ажилладаг. Үйлдвэрийн дамжлагад Англи, Швейцарь улсаас 90 гаруй төрлийн химийн бодис нийлүүлэгдэн ашиглагдаж байгаль орчин болон хүний биед сөрөг нөлөөлөлгүй экологийн цэвэр бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн гаргадаг.

Зураг.8 Будах алба

Ээрэх алба

Сүлжих, оёх нэхэх дамжлагуудыг ээрмэл утсаар хангадаг. Жилдээ 1300тн сайн чанарын 100 хувийн ноолууран нэхмэлийн зориулалттай 14,5/1 16/1 номер, сүлжмэлийн 26/2, 24/1 номерын утас үйлдвэрлэх хүчин чадалтай. Холих, самнах, ээрэх, шилжүүлэн ороох, давхарлан ороох, эрчлэх гэсэн 6 үндсэн дамжлагатай. Ээрмэлийн 1,2-р үйлдвэртэй бөгөөд тоног төхөөрөмж нь сүүлийн үеийн компъютерийн удирдлагатай Итали, Японы мөлхөө ээрэх, шилжүүлэн ороох, давхарлах, эрчлэх машинуудтай. Цувимал болон утасны чанарыг туушийн хэлбэлзэл, номер, даац, суналт, эрч, чийг, пиллинг зэрэг үзүүлэлтүүдээр шалгадаг утасны 2 лаборатори, пиллингийн 1 лабораторитай. Ээрмэл утасныхаа үзүүлэлтүүдийг дээшлүүлэх дэвшилтэд мөлхөө ээрэх технологийг нэвтрүүлэн ажиллаж байна. Мөлхөө ээрэх нь цахилгааны хэмнэлттэй байгальд ээлтэй тоног төхөөрөмж юм.

Олон төрлийн холио хийх хүчин чадалтай 3 холих машинтай. Мөн Италийн Autefa, Overhaul самнах машин суурилуулж чанар бүтээмжийг нэмэгдүүлэн ажиллаж байна.

Зураг.9 Ээрэх алба

Нарийн ээрэх алба

Нэхмэлийн зориулалттай даавууны утас үйлдвэрлэдэг. Жилдээ 30тн 60/2, 48/2 номерын утас үйлдвэрлэх хүчин чадалтай. Холих, самнах, зүүт, нарийн зүүт самнах, сунгах, ээрэх, шилжүүлэн ороох, давхарлан ороох, эрчлэх гэсэн 18 дамжлагатай Итали, Япон улсын машин тоног төхөөрөмжтэй. Цувимал болон утасны чанарыг туушийн хэлбэлзэл, номер, даац, суналт, эрч зэрэг үзүүлэлтүүдээр шалгадаг утасны лабораторитай. Монгол улсад анх удаа Nm 48-60 номерийн 100% ноолууран нарийн ээрмэл утас үйлдвэрлэх технологийг суурьшуулж үйлдвэрлэл явуулж байна.

СҮЛЖМЭЛИЙН ҮЙЛДВЭР

Зураг.10 Сүлжих алба

Компьютер удирдлагатай бүрэн автомат сүлжих машинаар загвар дизайны өргөн сонголт бүхий сүлжмэл бэлэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн гаргах сүлжих, оёх, боловсруулах, гүйцэтгэх гэсэн үндсэн 4 дамжлагатай сүлжмэлийн 3 үйлдвэр ажиллаж жилд 1,500,000 мянган ширхэг сүлжмэл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн гаргаж европын холбооны улсууд болон Япон, Америк, Канад, зэрэг орнуудад 30 гаруй хувийг экспортолдог. Сүлжмэлийн үйлдвэр нь 1000 гаруй ажилтантай.

Зураг.11 Оёх алба

НЭХМЭЛИЙН ҮЙЛДВЭР

Принтийн алба

Япон улсын Shima Seiki компанийн хамгийн сүүлийн үеийн технологиор хийгдсэн машин суурилуулж, ноолууран бүтээгдэхүүн дээр дүрс буулгах аргыг Монголд анх удаа нэвтрүүлсэн. Уг машин нь найман өнгийн тусгай будгаар өнгөний хязгааргүй сонголт бүхий бүх төрлийн зургийг ноолууран бүтээгдэхүүн дээр буулгаж хэ тавих үндсэн ажиллагаатай дамжлага юм. Хэрэглэгчийн хүссэн зураг хээг буулгаж танд зориулсан бүтээгдэхүүн гаргах онцлогтой.

Зураг.12 Принтийн алба

Нэхэх алба

Япон, Итали, Герман, Хятад, Финланд, Швед улсад үйлдвэрлэгдсэн угаах, сэгсрэх, жигнэх, хатаах, үслэх, хяргах, сойздох, цацаг эрчлэх, агшаах, өргөн үслэх, болон боргоцой үслэх пресс индүү ,оёдол, гар нэхэх, шалгах зэрэг 23 төрлийн машин тоног төхөөрөмжөөр жилд 63000-103000 ширхэг нэхмэл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн гаргах хүчин чадалтай. Дэлхийн 30 гаруй орнуудад бүтээгдэхүүнийхээ 70 гаруй хувийг экспортолдог.

Зураг.13 Нэхмэлийн алба

ОЁМОЛЫН ҮЙЛДВЭР

Оёмолын үйлдвэр нь 1996 оны 3 сарын 8нд “Зөөлөн оёдлын цех” нэртэйгээр 5 хүнтэй байгуулагдсан. Говь ХК-н ажилчдын хувцас хөнжил, хүүхдийн бойтог, нуруувч, майк зэрэг бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж эхэлсэн.

2013-2017 онуудад масс үйлдвэрлэлд ашиглагдах бүх төрлийн шулуун оёдол болон тусгай зориулалтын Япон, Хятад, Италь машинуудыг суурилуулж 100% ноолууран даавуу, драпаар төрөл бүрийн оёмол бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн анх удаа дамжлагын системийг нэвтрүүлэн нэгж бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэх цаг хугацааг хэмнэж, ажлын бүтээмж нэмэгдэн пальто дээл хүрэм, хантааз, өмд, юбка зэрэг олон төрлийн оёмол бүтээгдэхүүн дамжлагаар үйлдвэрлэж эхэлсэн.

2018 оноос пиджак үйлдвэрлэлийн дамжлагын шугамыг орчин үеийн дэвшилтэт технологиор шинэчилж, Турк улсын “Малкан”, Герман улсын “Индүпресс” компаниудын эрэгтэй, эмэгтэй пиджакны хэлбэржүүлэгч пресс индүүг үйлдвэрлэлдээ ашиглаж эхэлсэн юм. Ингэснээр дэлхийн стандартад нийцсэн төгс чанарын хослол болон пиджакийг үйлдвэрлэж эхэлсэн.

Одоо Оёмолын үйлдвэр нь бүх нэр төрлийн Оёмол бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэдэг бөгөөд 106 ажилтантайгаар үйл ажилагаагаа явуулж сард 2,500 ширхэг, жилд 30,000

ширхэг бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн гаргах хүчин чадалтай ажиллаж байна. Мөн оёмолын үйлдвэр нь хоёрдогч түүхий эд болох дахин задалсан үзүүрээр хөнжил, аяны хөнжил зэрэг бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн сард 300 ширхэг, жилд 3600-4000 ширхэг бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх хүчин чадалтай.

Зураг.14 Оёмолын үйлдвэр

Хими цэвэрлэгээ нөхөн засварын алба

“Говь” ХК-ийн Хими цэвэрлэгээ нөхөн засварын алба нь анх 1999 онд Хими цэвэрлэгээ нөхөн засах цех нэртэйгээр нэг ахлах мастер болон гурван нөхөн засагчтай нийт 4 хүний бүрэлдэхүүнтэй үүсгэн байгуулагдаж байсан ба зөвхөн нөхөн засвар, нойтон угаалга шааринглалтыг гадна талаас нь түүж цэвэрлэдэг байсан.

Тэр цаг үеэс хойш цар хүрээгээ тэлэн 3 хүлээн авах цэгээр бүтээгдэхүүнийг хүлээн авч нийт 43 хүний ажлын байр бүхий бүтэцтэйгээр үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

ЧАНАР СТАНДАРТ БАТАЛГААЖУУЛАЛТЫН ХЭЛТЭС

Чанар стандарт баталгаажуулалтын хэлтэс нь дотоод хяналтын албаны дарга нар, дотоод хяналтын лаборант, шинжээчдийн бүрэлдэхүүнтэйгээр бүх төрлийн хагас боловсруулсан болон бэлэн бүтээгдэхүүнд чанарын хөндлөнгийн давхар хяналт хийх, чанарын хэмжих хэрэгслийн баталгаажуулалт, чанартай холбоотой хэрэглэгчийн гомдол судлах, шийдвэрлэх, бүтээгдэхүүний чанартай холбоотой гэрчилгээнүүдийн хугацааг сунгах, шинээр бүтээгдэхүүн хөгжүүлэхэд чанарын хяналт тавих, автоматжуулалтын төслүүдэд оролцох зэргээр ажилладаг.

MNS ISO/IEC 17025:2018 стандартын дагуу Сорилтын лабораториуд нь шинжилгээг Япон, Швейцарь улсын орчин үеийн компьютерт тоног төхөөрөмжөөр тоноглосон бөгөөд Монгол улсын хэмжээнд анх удаа зохион байгуулагдсан ур чадварын сорилтонд 6 төрлөөр амжилттай оролцож гэрчилгээ авсан. Мөн түүнчлэн Герман улсын DRRR (Лаборатори хоорондын туршилт сорилтын лавлагаа төв)-өөс зохион байгуулагддаг ОЛОН УЛСЫН УР ЧАДВАРЫН СОРИЛ ШАЛГАЛТАНД MARTINDALE төхөөрөмжөөр ISO 12947-2 стандартын дагуу Говь ХК-ийн дотоод хяналтын лаборатори анх удаа оролцож чанарын өндөр түвшинд, мэргэжлийн ур чадвараа харуулан амжилттай гүйцэтгэж хангалттай сайн үнэлэгдэж ГЭРЧИЛГЭЭ авсан. Цаашлаад лабораторийн чадавхи, бүтээгдэхүүний чанарыг сайжруулж олон улсын түвшин хүргэхээр зорьж ажиллаж байна.

Зураг.16 Чанар стандарт баталгаажуулалтын хэлтэс

ТЕХНИКИЙН УДИРДЛАГЫН ХЭЛТЭС

Техникийн удирдлагын хэлтэс нь 11 нарийн мэргэжлийн механик инженерүүдээр удирдуулсан 45 гаруй засварчид ажилладаг. Үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжийн хэвийн ажиллах нөхцөл бололцоог ханган их засвар урсгал засварыг хийж гүйцэтгэдэг.

Зураг.17 Техник удирдлагын хэлтэс

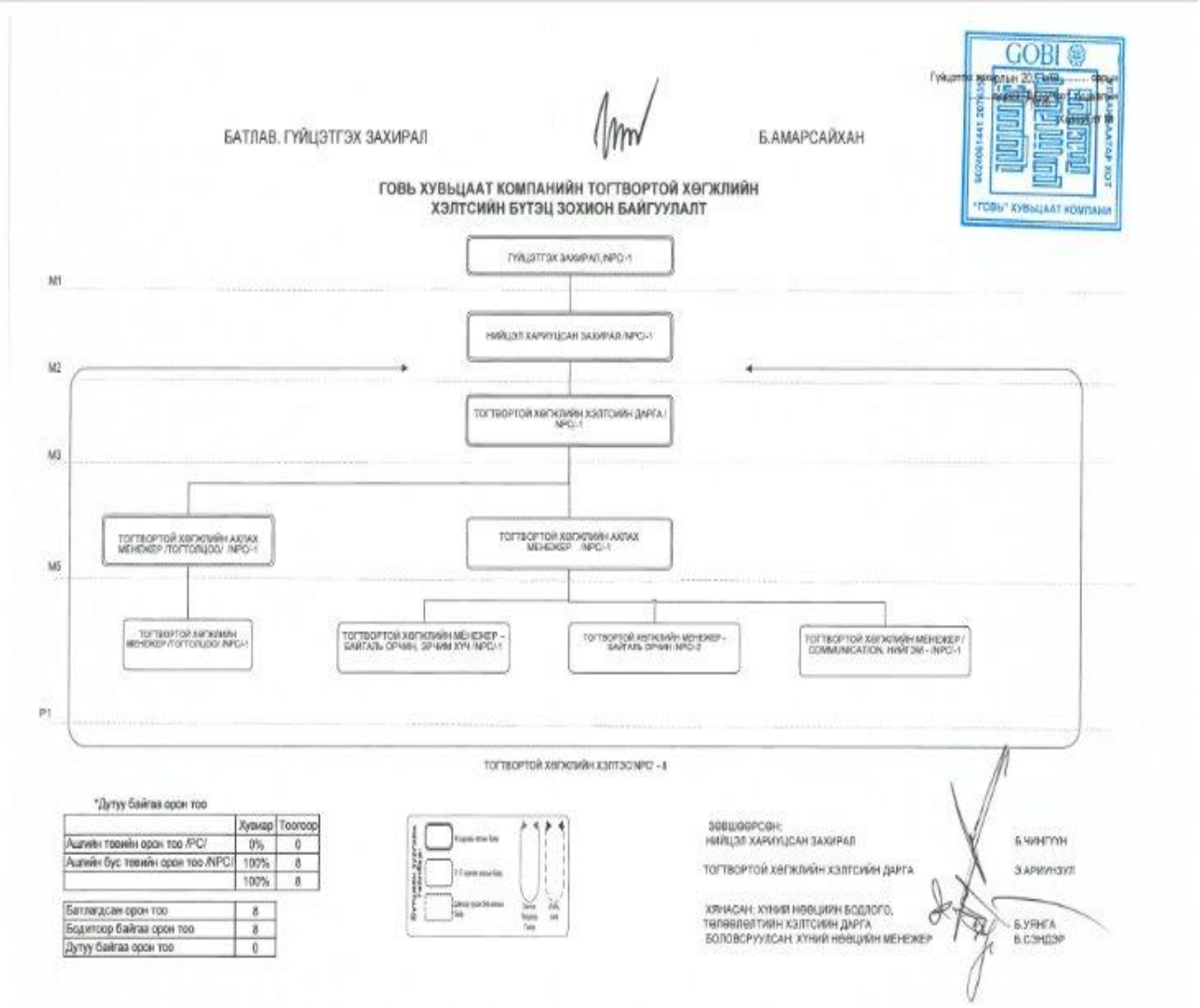
“ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН ХЭЛТЭС”

Говь ХК нь тогтвортой хөгжлийн бодлогыг амжилттай хэрэгжүүлэх зорилгоор Тогтвортой хөгжлийн хэлтсийг байгуулан, үйл ажиллагаагаа олон улсын жишигт нийцүүлэхээр зорин ажиллаж байна. Тогтвортой хөгжлийн хэлтэс нь 4 хүний бүрэлхүүнтэйгээр нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчны гэсэн үндсэн 3 тулгуур үзүүлэлтүүдийг ханган байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс сэргийлэн ажилладаг:

- Байгаль орчныг хамгаалах: Байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, байгалийн нөөцийг зохистой ашиглах, хэмнэлттэй, ээлтэй технологийг нэвтрүүлэх.
- Эдийн засгийн үр ашигтай ажиллагаа: Үйлдвэрлэлийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, олон улсын стандартад нийцсэн чанартай ноолууран бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх.
- Нийгмийн хариуцлага: Нийгмийн сайн сайхны төлөө үйл ажиллагаа явуулж, ажилчдын эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг хангах, орон нутгийн хөгжилд хувь нэмэр оруулах.

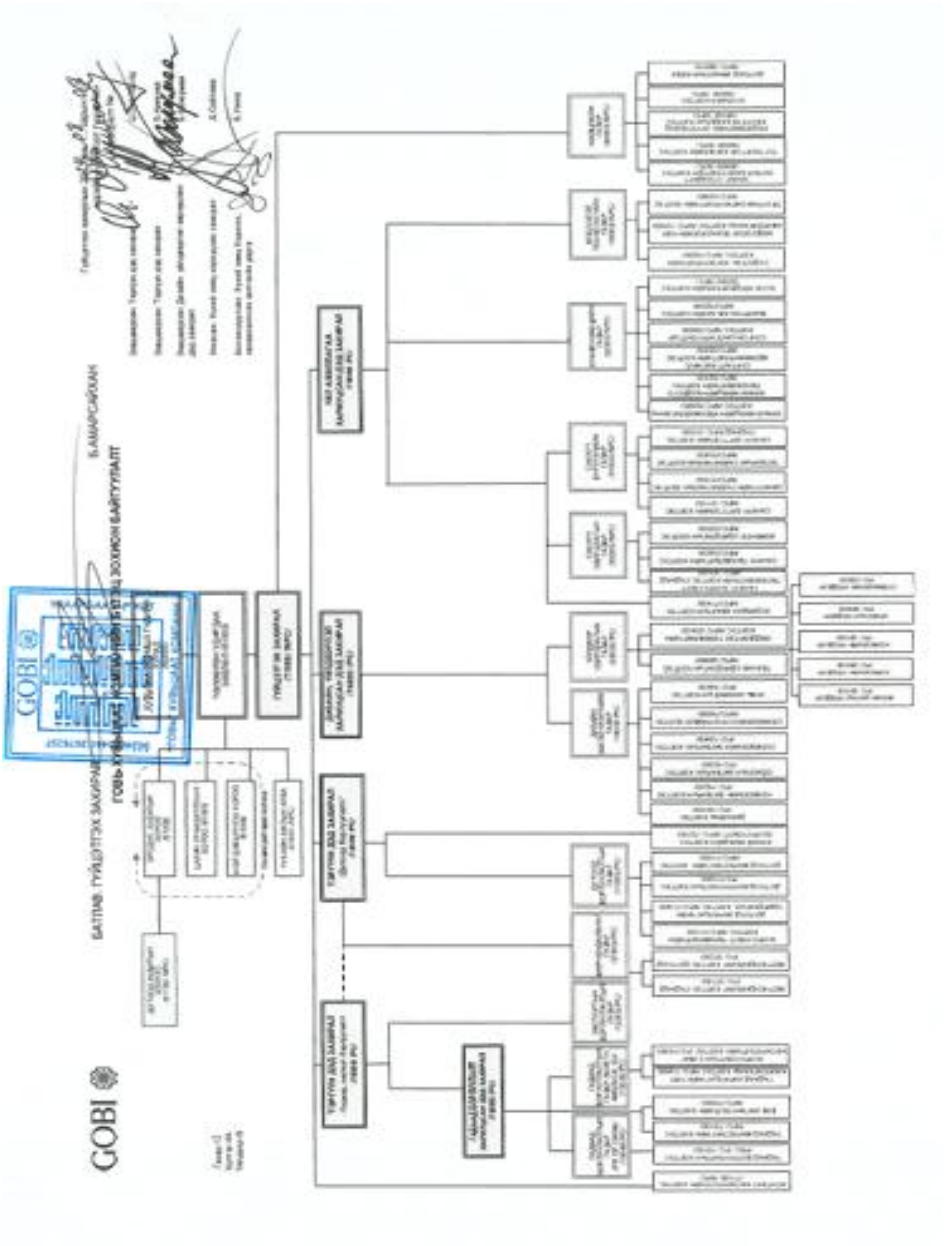
Манай байгууллга нь нөөцийг зохистой ашиглах, тогтвортой үйлдвэрлэлийн соёлыг төлөвшүүлэхээр ажиллаж байна. Мөн байгууллагын үйл ажиллагааг тасралтгүй сайжруулах үүднээс 2019 оны 4-р сард ISO 14001:2015 стандартыг нэвтрүүлж, 2022 онд олон улсын SGS байгууллагаас Байгаль орчны менежментийн тогтолцооны гэрчилгээг хүлээн авч 2023,2024 онуудад магадлан аудитад орж баталгаажуулалтийн гэрчилгээг гардан авсан. Тогтвортой хөгжлийн хэлтэс нь дотоодын болон олон улсын нэр хүнд бүхий байгууллга, нэгжүүдтэй хамтран төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлэн харилцан туршлага солилцон, тасралтгүй суралцсаар байна. 2023 онд Азийн хөгжлийн банктай хамтран тус байгууллагын санхүүжилтээр Уур амьсгалын өөрчлөлтөд малчдыг бүлгэмээр дасан цохицуулах, бэлчээрийн тогтвортой менежментийг бий болгох туршилтын төслийг хэрэгжүүлэн ажиллаж

байгаа билээ. Мөн 2025 онд бид үйлвэрийн бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн төслийг санаачилч амжилттайгаар ашиглалтанд оруулаад байна.

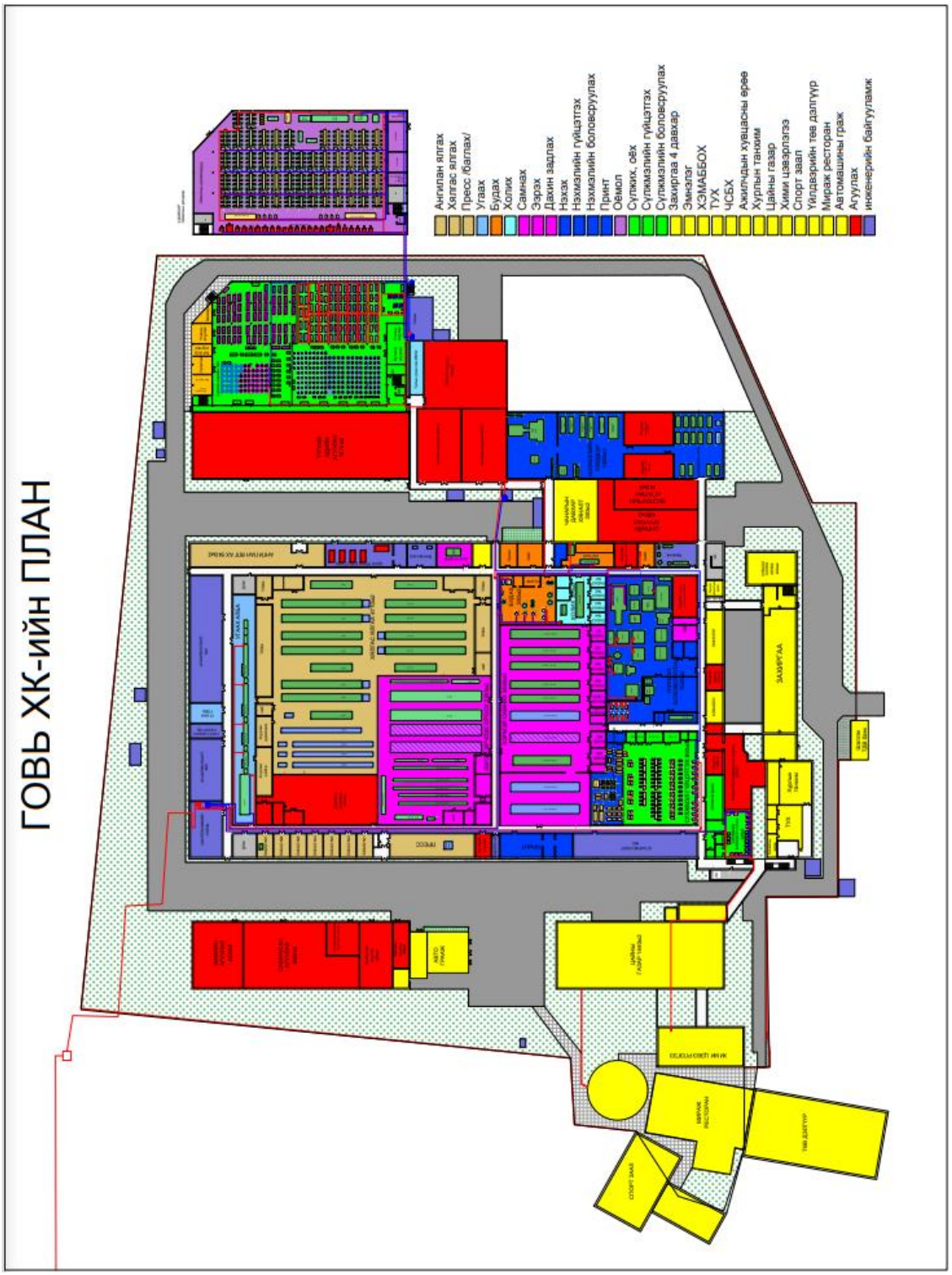

Зураг.18 Тогтвортой хөгжлийн хэлтсийн бүтэц

“ГОВЬ” ХК-ИЙН “НООС, НООЛУУРАН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ҮЙЛДВЭР”-ИЙН БҮТЭЦ ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

Зураг.19 Говь ХК-ийн бүтэц

Зураг.20 Говь ХК-ийн план

1.4. Төслийн тоног төхөөрөмж, техник болон дэд бүтэц

Тоног төхөөрөмж: “Говь” ХК-ийн тоног төхөөрөмжийн 65% нь Итали, Герман, Швейцар, Японых, 35% нь Хятад Тайваных байна.

Ноос, ноолууран бүтээгдэхүүний үйлдвэрийн хэлтэс албуудад техник, технологийн шинэчлэл байнга хийж үйлдвэрлэлийн хүчин чадлаа нэмэгдүүлсээр ирсэн бөгөөд сүүлийн 5 жилийн хугацаанд нийт 1155 төрлийн тоног төхөөрөмж шинээр суурилуулсан. Нийт 1735 тоног төхөөрөмжтэй

Цахилгаан эрчим хүч, дулааны хангамж:

Төвийн эрчим хүч, дулаанд холбогдсон. “Улаанбаатар дулааны сүлжээ” ТӨХК болон “Дулааны гуравдугаар цахилгаан станц” ТӨХК-тай гэрээ байгуулсан.

Усан хангамж:

Төвлөрсөн шугамд холбогдсон. УСУГ-тай “Цэвэр усаар хангах, хэрэглээнээс гарсан бохир ус татан зайлуулах гэрээ” байгуулсан.

1.5. Төслийн түүхий эд, туслах материал, эцсийн бүтээгдэхүүн

1.5.1. Байгалийн гаралтай түүхий эд

Үндсэн түүхий эд нь ямааны ноолуур, бөгөөд жилд 1000 тн ямааны ноолууранд гүн боловсруулалт хийж эцсийн ба завсрын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн 80%-ийг нь зах зээл өндөр хөгжсөн 30 гаруй орны 140-өөд харилцагчдадаа экспортлодогоос гадаад дотоодын зах зээлд борлуулж байна.

Туслах түүхий эд, материал

Ноолуур, ноосонд гүн боловсруулалт хийх ноолууран болон ноосон сүлжмэл, нэхмэл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхэд 129 төрлийн химийн болон туслах материал хэрэглэдэг.

Эдгээр будаг, химийн бодис бусад туслах материалуудыг Япон, ОХУ, Хятад, Итали, Швейцарь, Англи, Герман зэрэг орноос авдаг ба зориулалтын агуулахад хадгалдаг.

Төслийн үйл ажиллагаанд хэрэглэгдэх байгалийн гаралтай түүхий эд

Энэхүү төсөл нь үндсэн үйл ажиллагаандаа байгалийн баялгаас ус ашиглана. “Говь" ХК нь усаар хангагдах нөхцөлөөр II-р зэрэглэлийн объектод ордог бөгөөд үйлдвэр нь ус хангамжийг 3 зориулалтаар ашигладаг. Үүнд:

1. Үйлдвэрийн техникийн болон технологийн хэрэгцээнд
2. Ахуйн хэрэгцээнд

3. Усалгаа, гал унтраах зориулалтаар

Ус хэрэглээг төвлөрсөн шугамнаас хангадаг бөгөөд ус зөөлрүүлэгч 1 ба 2-р шатны шүүгчийг 2009 оны 4-р сард ашиглалтанд оруулсан. Зөөлрүүлэгч нь усны хатуулгийг 2 дахин бууруулснаар

үйлдвэрийн усны хатуулаг 2.5 мг-экв/л хүрч ноос ноолуурын бүтээгдэхүүний чанарт нөлөөлж усны стандартын шаардлагыг бүрэн хангасан.

Мөн үйлдвэрийн барилга нь ус хангамжийн системд холбогдсон 3 цэгээс гал унтраах усыг авах боломжтой ба гал унтраах ПК-20 ширхэг, 2 насостой ба гал тэсвэрлэлтээрээ А зэрэглэлд багтдаг ба гал унтраах бүрэн ажиллагааны системтэй.

Ус хэрэглээний нормыг цех бүр дээр нарийвчлан хянаж, усыг ариг гамтай, үр ашигтай зарцуулах зорилгоор усны тоолуурыг тогтоосон хугацаанд стандарчлал, хэмжил зүйн газраар баталгаажуулдаг.

Усны хэрэглээний тооцоо: Ноос, ноолууран бүтээгдэхүүний үйлдвэрийг жилд тасралтгүй бүрэн хүчин чадлаар ажиллахад зарцуулах усны хэмжээг БОАЖЯ-ын сайдын 2015 оны 07 сарын 30-ны өдрийн А/301-р тушаалаар баталсан “Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм”-ын дагуу тооцож хүснэгт 2-д харуулав. Үйлдвэрт нийт 1650 хүн ажиллах боловч нэг өдөрт 1500 хүн ажиллахаар тооцоо хийв .

Үйлдвэрийн 2026 оны нийт ус хэрэглээний тооцоо

Хүснэгт 5 Усны хэрэглээний тооцоо

№	Ус ашиглалт	Хүчин чадал	Ус ашиглалт %	Ус хэрэглээний норм	Хоногийн ус хэрэглээ, м^3	Жилийн нийт ус хэрэглээ, м^3
1	АШҮ-Угаах	336.9 тн/жил	15%		195	14271
2	Ээрмэлийн үйлдвэр Будах, Холих	336.9 тн/жил	21%	136.1 /м^3/	128	45615
3	Нэхмэл, Сүлжмэл, Оёмолын үйлдвэр	493120 ш/жил	21%	24.8 /1000 ш/	34	23051

4	Унд, ахуйн хэрэглээ	1200 хүн	15%	180 л	234	17566
5	Зүлэг, талбайн усалгаа 10%	8000 м^2	1%	4 л	32	960
Нийт					**623**	**101463**

АШҮ-Угаах 15% Хоногт 195тн ус Будах ээрэх холих-42%, Нэхмэл Сүлжмэл Оёмол-21%, Бусад-16% **Жич**: Зүлэг, зам талбайн усалгаа өдөр бүр хийгдэхгүй, жилд дунджаар хуурайшилттай үед 30 хоногт хийгдэнэ гэж тооцсон болно.

1.6. Төслөөс гарах хог хаягдал

Говь ХК нь ноос, ноолуурт гүн боловсруулалт хийдэг бөгөөд анхан шатны боловсруулалт хийгдэх үед амьтны гаралтай ноосны тос (зунгаг), хагаас гадна байгалийн гаралтай элс, тос, ургамлын үлдэгдэл, өтөг бууцны хог зэрэг хог хольцын 40-42% хүртэл бохирдолттой байна. Эдгээр хольц хог нь ангилан ялгах (сэгсрэх), угаах, хялгас ялгах үед бүрэн цэвэрлэгддэг байна. Мөн ноос ноолуур пресслэх, хатаах, будах, холих, самнах, ээрэх, нэхэх, сүлжих, гүйцэтгэн боловсруулах үед амьтны, химийн гаралтай хатуу ба шингэн хог хаягдал гардаг.

1.6.1. Хатуу хог хаягдал

Төслийн үйл ажиллагаанаас ахуйн, технологийн гаралтай хог хаягдал гарна. Энэхүү ахуйн хог хаягдлыг зохих журмын дагуу устгадаг байх бодлого баримтална.

Ахуйн хатуу хог хаягдалд: Цайны газрын хоолны үлдэгдэл, хүнсний зүйлийн үлдэгдэл, цаас, хуванцар, сав баглаа боодол, бусад хаягдлууд орно. Засгийн газрын 2015 оны 288 дугаар тогтоолын хавсралт **ХОГ ХАЯГДЛЫН НОРМАТИВ ТОГТООХ АРГАЧЛАЛ-ын дагуу** жилд гарах хатуу хогийг тооцно.

L- жилд гарах нийт хог хаягдал;

V- нэг өдөрт гарах хог хаягдлын норматив хэмжээ;

N- тооцох нэгжийн нийлбэр;

А- жилд ажиллах өдрийн тоо.Иймд ахуйн гаралтай, дахин ашиглах боломжтой хатуу хог хаягдлыг ангилж ялгаж хогийн цэгт төвлөрүүлэн гэрээний дагуу зайлуулах нь чухал.

Технологийн хатуу хог хаягдал буюу цэвэрлэх байгууламжаас гарч байгаа лаг шавар багтана. Эдгээрийг хуулийн зохицуулалтын шаардлагын дагуу устгах. Дахин боловсруулах боломжуудыг судлах.

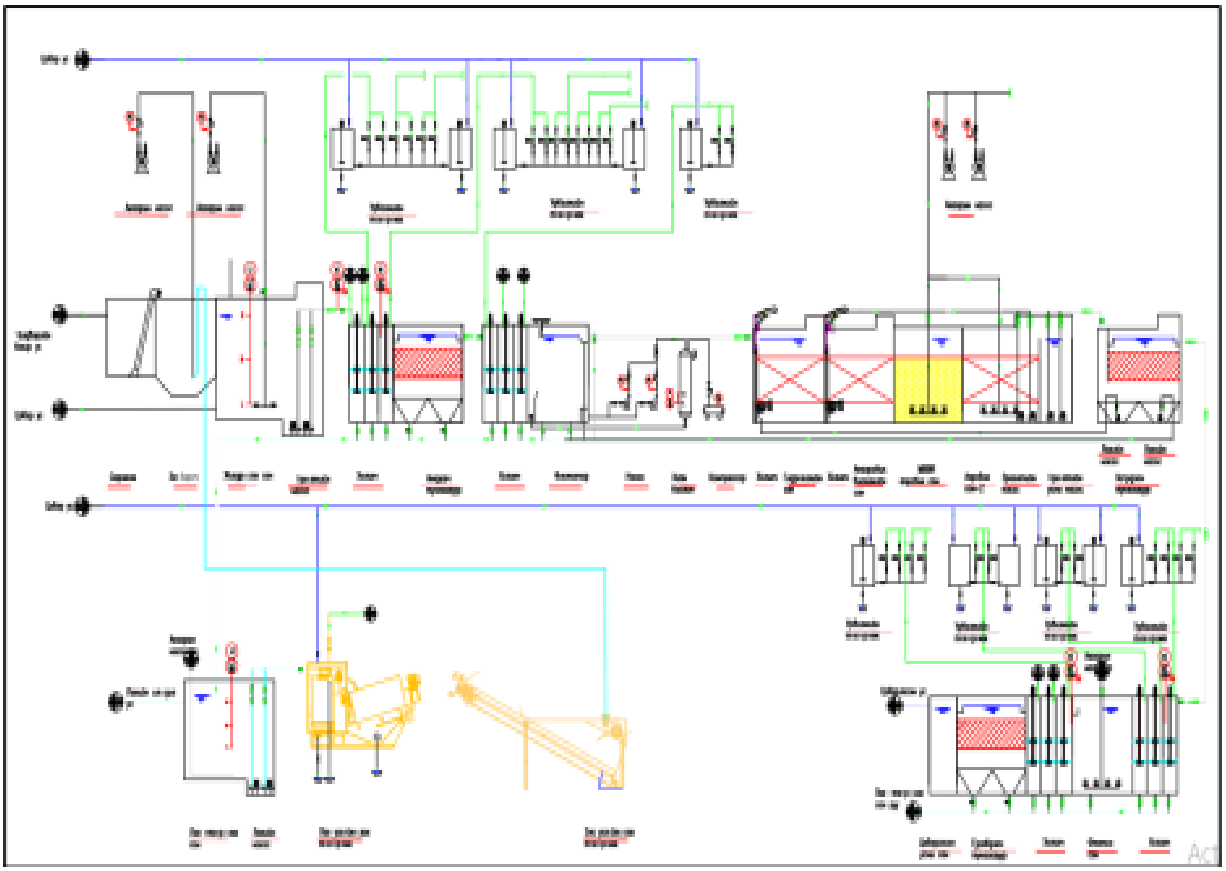
Шингэн хаягдал

“Говь” ХК нь жилд дунджаар 96 мянган м^3 бохир ус гаргахаар тооцоо байна . Бохир ус нь 48 худгаар дамжин төв бохирын станц дээр ирж шүүгдэн насосоор хотын төвлөрсөн бохирын шугам руу шахагдана.

Цэвэрлэх байгууламж

Говь ХК-ийн үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас гарах хаягдал бохир усыг байгаль орчинд ээлтэй, олон улсын түвшинд нийцсэн стандартын дагуу цэвэршүүлэх шинэ технологи бүхий байгууламж барьж, ашиглалтад оруулсан. Энэхүү төсөл нь үйлдвэрлэлийн тогтвортой байдлыг хангах, усны нөөцийг хамгаалах, байгаль орчны эрсдэлээс сэргийлэх зорилготой.

2024 онд Цэвэрлэх байгууламжийн үйл ажиллагааг сайжруулан тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх төслийн Эгц Шугам ХХК-тай хамтран хэрэгжүүлэн 2026 онд монгол улсын хаягдал ус хүрээлэн байгаа орчин, усны чанар ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх бохир усны Ерөнхий шаардлага MNS 6561 стандартад нийцсэн шинэчилсэн цэвэрлэх байгууламжийг хэвийн үйл ажиллагаатайгаар бүрэн ашиглалтад оруулахаар ажиллаж байна.

Зураг.22 Цэвэрлэх байгууламжийг сайжруулах төслийн технологийн схем зураг

2. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Төслийн үйл ажиллагаанаас гарах гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд, түүнд өртөх байгаль орчин, тухайлбал газрын гадрага хэвлий, агаар гадаргын болон газрын доорх ус, хөрсөн бүрхэвч, ургамлын нөмрөг, амьтны аймаг, иргэдийн нийгмийн байдал, эрүүл мэндэд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг тодорхойлж

Хөрсөн бүрхэвч

- Хатуу хог хаягдал хадгалах цэг нь стандартын шаардлага хангаагүй байгаагаас хөрс бохирдох
- Төслийн үйл ажиллагааны нөлөөгөөр шинээр эрүүл талбай өртөх
- Шинээр барилга байгууламж барих явцад ашиглах түр зам, барилгын талбай гаргах зэргээр хөрсөн бүрхэвч нөлөөлөлд өртөнө
- Үйлдвэрийн хаягдал, барилгын материалын хаягдал зэргээс хөрсөнд сөргөөр нөлөөлөх
- Эзэмшил талбайд шинээр барилга байгууламж нэмж баригдах газрын гадаргад сөрөг нөлөөлөл үүсэх

Агаарын чанар

- Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд ашиглагдах авто тээврийн хэрэгслээс ялгарах хорт хий.
- Төслийн талбайн нь хотын үйлдвэрлэлийн бүс нэлээдгүй сайн хөгжсөн бүсэд хамаарагдаж байгаа ба эхэн талбай нь хатуу хучилттай бусад хэсгийн ногоон байгууламж үүсгэсэн тул эзэмшил талбайгаас тоосжилт үүсэх магадлал.
- Төслийн үйл ажиллагаанаас үүдэн орчны агаарт ямар нэгэн хорт хий ялгарах
- Төслийн үйл ажиллагаанаас болж үүдэн ойр орчимд дуу шуугианы бохирдол үүсэх
- Ажлын байрны дотоод орчинд дуу шуугианы бохирдол үүсэх
- Зарим дамжлагад тоосжилт үүсэж ажилчдын эрүүл мэндэд нөлөөлөх

Усан орчин

- Усны нөөцийн хомсдол
- Усны бохирдол
- Үйлдвэрийн технологиос гарсан хаягдал усаар нь усан орчин бохирдох

- Ус таталтын шугам хоолойгоор ус алдагдах

Хүний эрүүл мэнд

- Тоосжилт
- Дуу чимээний бохирдол
- Агааржуулалт

3. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Ноос, ноолууран бүтээгдэхүүний үйлдвэрийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зорилго нь:

Манай байгууллагын үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үүсэж болох сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах, арга хэмжээг байгаль орчинд ээлтэй үйл ажиллагаа явуулах асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглэгдэнэ.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлж ажилласнаар доорх зорилтуудыг хангана. Үүнд:

- БОМТ-нд тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан ажиллагсдын үүрэг хариуцлагыг тогтоосон удирдлагын шатлал дараалал бий болсон байна.
- Ажиллагсад нэг бүр Говь ХК-ийн байгаль орчныг хамгаалах асуудалтай холбоотой үүрэг хариуцлагаа бүрэн ойлгосон байхын зэрэгцээ, тэдэнд үүргээ биелүүлэхэд нь туслах бэлтгэл сургалтанд хамрагдсан ур чадвартай мэргэжилтэнтэй болно.
- Байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл, эрсдэлийг урьдчилан тооцсоноор хүрээлэн буй орчинд шууд болон шууд бус хэлбэрээр үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах, байгаль орчны төлөв байдлыг сайжруулах, хэвээр хадгалж, хамгаалах
- Орон нутгийн удирдлага, хяналтын байгууллага, иргэдтэй байгаль хамгаалах асуудлаар зөвлөлдөж тэдний саналыг авч хамтран ажиллана.
- Байгаль орчныг хамгаалах сөрөг нөлөөллийг багасгах талаар ажилчдад таниулах ус, эрчим хүчээ хэмнэх зөв соёл хандлагыг хэвшүүлэх.

Эдгээр зорилтууд нь Говь ХК-ийн тогтвортой хөгжлийн бодлоготой уялдсан бөгөөд байгаль орчныг хамгаалах, нөөцийг хэмнэх, хариуцлагатай үйлдвэрлэлийг дэмжих үндсэн чиглэл болно.

3.1 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 6 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн үнэлгээ, сая.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, сая.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	1. Агаарын чанар, дуу шуугиан								
1.1	Үйл ажиллаганаас агаарын чанарт нөлөөлөх	Төслийн үйл ажиллагаанд хэрэглэгдэх автомашин, механизмын техникийн хэвийн ажиллагааг болон шатах тослох материалын зохистой хэрэглээг хангах	Төслийн үйл ажиллагаанд ашиглагдаж буй тээврийн хэрэгсэл	Машины тоо	-	-	Дотоод төлөвлөлтөөр	2026 он	Агаарын тухай хууль
1.2		Үйлдвэрээс үүсэх хүлэмжийн хийг тооцоолох.	Төслийн хүрээнд	-	-		-	2026 он	Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай хууль
1.3	Ашиглагдаж буй машин, тоног төхөөрөмжөөс үүссэн дуу чимээ нь орчны шуугианы түвшнийг нэмэгдүүлнэ.	Ажиллагсдыг дуу шуугианаас хамгаалах хэрэгслээр хангаж хэрэгжүүлэх	Ажилчид	-	-	-	-	Төсөл хэрэгжих нийт хугацаанд	MNS ISO 226:2003 MNS 5002:2000
2	Усан орчин								

2.1	Газрын доорх усанд орчны хомстол үүсэх	Ус ашиглах гэрээг усаар хангагч байгууллагатай байгуулах	Төслийн хүрээнд	-	-	-	YA3	2026 он	Усны тухай хууль 31.2 зүйл Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль Усны тухай хуулийн 24.2-р заалт
2.2		Ус ашиглах дүгнэлтийг холбогдох байгууллагаар гаргуулах.	Төслийн хүрээнд	-	-	-	YA3		
2.3		Хаягдал усны дүгнэлт гаргуулах	Төслийн хүрээнд	-	-	-	YA3		
2.4		Усны алдагдлыг багасгах, усыг хэмнэлттэй ашиглах	Төслийн хүрээнд	-	-	-	YA3	2026 он	
2.5	Газрын доорх усан орчин бохирдох	Цэвэрлэх байгууламжийн хэвийн үйл ажиллагааг хангах	Төслийн хүрээнд	-	-	-	YA3	2026 он	Хот суурингийн ус хангамж, ариутгах татуургын тухай
3	Хөрсөн бүрхэвч								
3.1	Химийн бодисын санамсаргүй алдагдал, ахуйн хог хаягдлыг зориулалтын цэгт төвлөрүүлж графикт хугацаанд ачиж зайлуулахгүй байх зэрэг нь хөрснийг бохирдуулах	- Асгаралтын иж бүрдэл бэлэн байлгах - Хог хаягдлыг зориулалтын цэгт төвлөрүүлэн ажиллах	Төслийн хүрээнд	-	-	-	3.300.000	2026 он	Хог хаягдлын тухай хууль, Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай

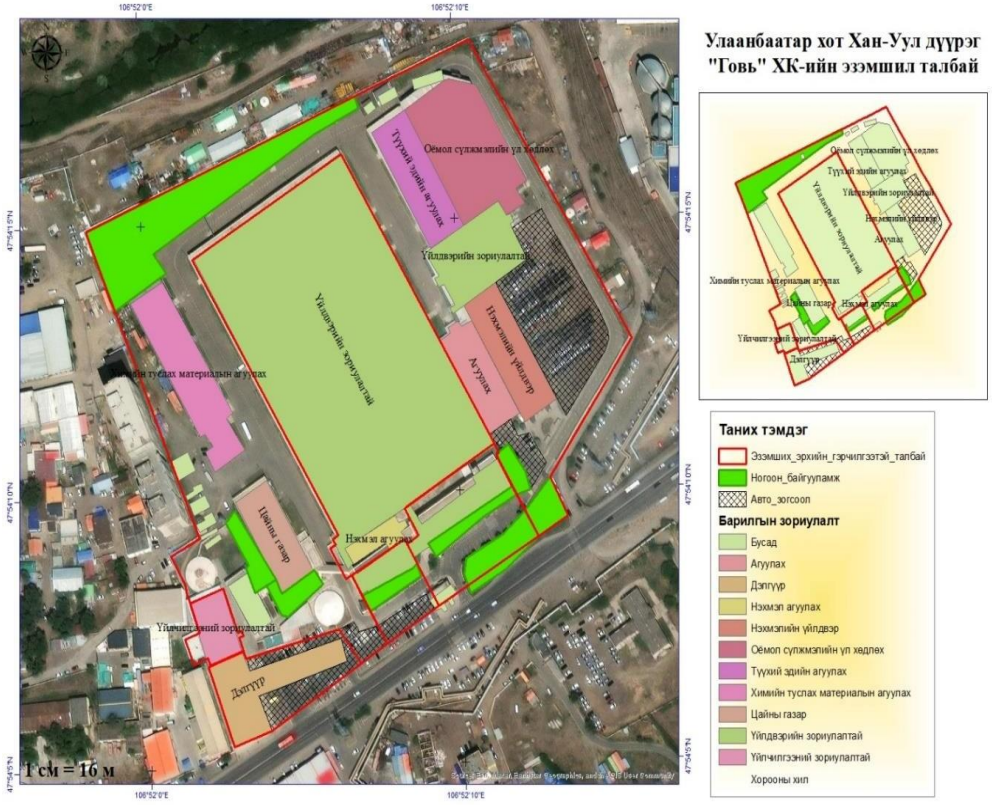
3.2.Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө

Үйлдвэрийн зам талбай нь зориулалтын хатуу хучилтгүй, ногоон байгууламж багатай байх нь тухайн орчинд ихээхэн тоосжилт үүсдэг. Тиймээс манай байгууллга нь энэ ажлыг жил бүр тодорхой үе шаттайгаар хэрэгжүүлж талбайн шаардлагатай зам талбайн 80 гаруй хувийг хатуу хучилттай болгоно.

Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хуулийн 7.2.4-ийн дагуу эзэмшил газрын 10 хувиас доошгүй талбайд зохих журмын дагуу зүлэгжүүлж мод тариалах шаардлагыг үүрэгжүүлж өгсөн байдаг. Иймд эзэмшил газрын 10-аас багагүй хувийг үйлдвэрийн дотоод тохижилт, агаарын бохирдлыг бууруулах, мод бут,сөөг тарималжуулах, ургамалжуулах зэрэг ажлуудыг зайлшгүй хийх шаардлагатай тул “Ноос, ноолууран бүтээгдэхүүний үйлдвэр”-ийн талбайн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан нөхөн сэргээх болон ургамалжуулах ажлыг жил бүр төлөвлөж гүйцэтгэн ажиллаж байна.

Газрын нөхөн сэргээлт гэдэг нь “эвдэрсэн газрын аж ахуйн үнэ цэнэ, бүтээмжийг нь сэргээх, тэрчлэн хүрээлэн буй орчны нөхцөлийг нийгмийн ашиг сонирхолд нийцүүлэн сайжруулахад чиглэсэн цогц арга хэмжээ” юм.

Жил бүр мод тарих ажлыг зохион байгуулж, өмнө тарьсан модлог ургамлыг арчлах, үхсэн хатсан хэсэгт нөхөн тарилт хийнэ.

Зураг.23 Ерөнхий төлөвлөгөө, орчны тохижилт

Хүснэгт 7 Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

№	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал сая.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Байгууллагын ногоон байгууламжийн талбайн арчилгаа хийх	Хашаан доторх зүлэгжүүлэлтийн арчилгааг тогтмол хийх	Эзэмшил талбайн хүрээнд	га	-	-	Дотоод төлөвлөлтөөр	2024-2028 он	Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль
		Том моддын хэлбэржүүлэлт хийх	Эзэмшил талбайн хүрээнд	35ш	-		Дотоод төлөвлөлтөөр		
2	Дүйцүүлэн хамгаалах болон “Тэрбум мод” үндэсний хөтөлбөрийн дагуу мод тарих	НБОГ-аас тодорхойлсон газарт	1200 ширхэг мод тарих	Ширхэг	1200	-	13.0		Тэрбум мод үндэсний хөтөлбөр
		Нийт					**13.0**		

3.3 Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Төслийн талбай болон орчмын нутагт нь түүх соёлын дурсгалд тооцож болохуйц газар болон археологийн болон палеонтологийн олдвор одоогоор тохиолдоогүй.

“Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль”-ийг сахин биелүүлэх үүднээс хэрэв барилга байгууламж, зам талбайн ажлыг хийж байх үед газрын гүнээс түүх соёлын дурсгалт зүйл гарсан тохиолдолд нэн даруй газар шорооны ажлыг зогсоон төрийн захиргааны төв байгууллагуудад нь мэдэгдэхээр төлөвлөн ажиллах болно.

3.4 Осол, эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө

Монгол Улсын Шадар сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны 05 дугаар сарын 23-ны өдрийн 54/А/136/А/215 дугаар хамтарсан тушаалын хавсралт “Химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам”-ын дагуу. Химийн хорт болон аюултай бодисын захиалах, худалдан авах, тээвэрлэх, хадгалах, ашиглах, устгах журмын хэрэгжилтийг хангаж ажиллана. Химийн хорт болон аюултай бодис бүтээгдэхүүний агуулах MNS 6428:2014 Стандартыг мөрдлөгө болгон ажиллахаар төлөвлөж байна.

Агуулахын тоноглол: Агуулахын барилга нь 1 давхар, газардуулга, аянга зайлуулагчтай, шал нь тэгш, суурийг бетондсон,халаалтын системтэй, Бохир агаар гадагшлуулах агааржуулалтын системтэй жил бүр үзлэг хийж, засаж янзалдаг бөгөөд сууриас дээш бетондож, хаалганы хэсэгт налуу босго байгуулан шингэн химийн бодис гадагш алдагдахгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлсэн, байгалийн аюулт үзэгдэл, гэнэтийн ослын үед ашиглах , душ, нүд угаагч суурилуулсан аваарын гарцны 1 том хаалгатай байна. Агуулахын цахилгааны монтажны утас нь хамгаалалтын бүрхүүлтэй, гэрэлтүүлэг хангалттай, аюулгүй ажиллагааны тэмдэг тэмдэглэгээг харагдахуйц газарт байрлуулсан, галын дохиоллын систем гал унтраах тоноглолуудаар иж бүрэн хангагдсан.

Агуулахад хадгалж буй химийн бодисууд нь “Химийн хортой болон аюултай бодисын тухай хууль”-ийн 10-р зүйлийн 3 заалтын дагуу химийн материалын нэр, аюулын шинж чанар, анхааруулах тэмдгийг байрлуулсан байна.

№	Болзошгүй аюул, осол сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн өртөг	Нийт зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8

1	Байгалийн болзошгүй гамшиг, хөдөлмөр хамгааллын аюулгүй ажиллагаанаас үүдэн төслийн үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх, дам нөлөөллөөр хүрээлэн буй орчныг бохирдуулах	Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааг мөрдөх, урьдчилан сэргийлэх сургалт, сурталчилгаа хийх	Төслийн ажилчдад	Ажилчдын тоо	-	ҮАЗ	2026 он	ХАБЭА тухай хууль
		“Гамшгийн эрсдэлийн нарийвчилсан үнэлгээ мэргэжлийн байгууллагаар хийлгүүлэн “Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөө” боловсруулан батлуулж, мөрдөн ажиллах	Төслийн хэрэгжих нийт хугацаанд	Үйл ажиллагааны төсөвт суулгах			Үйл ажиллагааны турш	ЗГ-ын 2020 оны 190-р тогтоол
		Түр цугларах талбайн байршлыг тэмдэгжүүлэн тогтоолгох	Төслийн хэрэгжих нийт хугацаанд	Үйл ажиллагааны төсөвт суулгах			Үйл ажиллагааны турш	Гамшгаас хамгаалах хууль
		Ажилчин нэг бүрийг хөдөлмөр хамгааллын хувцас, багаж хэрэгслээр хангах	Төслийн хэрэгжих нийт хугацаанд	Үйл ажиллагааны төсөвт суулгах			Үйл ажиллагааны турш	ХАБЭА тухай хууль
2	Гал түймрийн эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх	Харьяа дүүргийн онцгой байдлын газраас галын аюулгүй байдлын дүгнэлт сунгалт хийлгэх	Төслийн хүрээнд	Үйл ажиллагааны зардал			2026 он	Гамшгаас хамгаалах хууль MNS 5566 : 2020
3	Цахилгаанаас үүдэлтэй эрсдэл хөдөлмөр хамгаалал	Цахилгааны тоног төхөөрөмжүүдэд анхааруулсан тэмдэг байрлуулах	Үйлдвэрийн хүрээнд	Үйл ажиллагааны зардлаар			2026 он	

4	Химийн бодис хадгалах, хэрэглээний үед асгарах, алдагдах нөхцөл үүсэх	Химийн хорт болон аюултай бодисын захиалах, худалдан авах, тээвэрлэх, хадгалах, ашиглах, устгах журмын хэрэгжилтийг хангаж ажиллах	Химийн бодисын агуулах	Үйл ажиллагааны зардлаар	2026 он	Химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам MNS 6428:2014
	Нийт			ҮАЗ+ ХАБЭА зардал		

3.5 Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Ноолууран бүтээгдэхүүн үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас ахуйн болон үйлдвэрийн хатуу,шингэн хог хаягдал гарна. Говь” ХК нь “Өнгө нэм” НҮТББ “Хог хаягдлын менежментийн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх гэрээ” байгуулан хамтран ажиллаж байна. Энгийн болон дахивар хог хаягдал тээвэрлэх үйлчилгээг эрх бүхий байгуулга болох “Эко орчин” ХХК-тай байгуулсан гэрээний дагуу гүйцэтгүүлж байна.

Төслийн үйл ажиллагаанаас гарах аюултай хог хаягдлыг “Химийн хортой, бодис хогхаягдал тээвэрлэх” эрх бүхий “Элемент” ХХК болон Түмэн эгшиг ХХК-тай хамтран ажиллаж байна. Манай байгууллга нь цаашид 5R хөтөлбөрийг хэрэгжүүлхээр зорин ажиллаж байгаа билээ.

Хүснэгт 9 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах бууруулах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, сая.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Ахуйн хог хаягдал	Хог хаягдлын гэрээ байгуулах.	Төслийн хүрээнд	-	-	-	33.5	2026 он	Хог хаягдлын тухай хууль

2		Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах	Төслийн хүрээнд	-	-			2026 он	Хог хаягдлын тухай хууль
3		Ахуйн гаралтай хог хаягдлыг ангилан ялгаж, ангилан ялгасан хог хаягдлыг холихгүйгээр тээвэрлүүлэх	Төслийн хүрээнд	ш				2026 он	Хог хаягдлын тухай хууль
2. Аюултай хог хаягдал									
1	Аюултай хог хаягдал	Химийн бодис сав баглаа боодол , /батерей/ устгах эрх бүхий байгууллагатай гэрээлэн хамтран ажиллах	Төслийн хүрээнд	-		-	14.5	2026 он	БОАЖЯ сайдын 2018 оны А/18 дугаар тушаалын 1 дүгээр хавсралт “Аюултай хог хаягдлын тухай хууль”
2		Химийн бодисын сав баглаа боодлыг хүлээлгэн өгөх устгалд оруулсан актыг байнга үйлдэж байх	Төслийн хүрээнд	ш				2026 он	
3		Эмнэлгийн хог хаягдлыг устгах эрх бүхий байгууллагатай гэрээ байгуулан хамтран ажиллах	Төслийн хүрээнд	ш			1.2	2026 он	
		Нийт					49.2 сая.төг		

3.6 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31-р зүйл болон Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд зааснаар “Ноос, ноолуур боловсруулах үйлдвэр” төслийг хэрэгжүүлэхэд тухайн орон нутгийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, төсөл хэрэгжиж буй орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх зорилгоор орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр боловсруулав.

Хүснэгт 10 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Байршил	Хугацаа давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн өртөг, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Тайлбар	Баримтлах хууль, журам, стандарт
	1	2	3	4	5	6	7	8
Агаарын чанар								
1.2	NO_2, SO_2,	Үйлдвэрийн гадна талбай, хоолны газар орчим, Сүлжмэлийн үйлдвэрийн урд	Жилд 2 удаа	2	-	640.0	Тухайн жилд хийгдсэн агаарын сорьц шинжилгээний үр дүнгүүдэд мониторинг хийх	MNS 4585:2025
1.3	Тоос	Үйлдвэрийн гадна талбай, хоолны газар орчим, Сүлжмэлийн үйлдвэрийн урд	Жилд 2 удаа	2	-			
1.4	Дуу чимээ	Үйлдвэрийн гадна талбай, хоолны газар орчим, Сүлжмэлийн үйлдвэрийн урд	Жилд 2 удаа	2	-			
Хөрсөн бүрхэвч								
2.1	Орчны хөрсөн дэх эмгэг төрүүлэгч бактерийн тоон үзүүлэлт	Хог хаягдал түр хадгалах цэгийн ойролцоогоос	Жилд 2 удаа	2	450.0	900.0	Хөрсний бохирдол үүсч магадгүй хэсгүүдээс	MNS 3297 : 2019 MNS 5850:2019

2.2	Орчны хөрсөн дэх хүнд металлын агууламж /33 үзүүлэлт/	3 цэгээс	Жилд 2 удаа	2				
Усан орчин								
3.1	Ундны усны шинжилгээ	Унд ахуйн хэрэглээний ус	Жилд 1 удаа	1	45.0	180.0	Ундны усан дахь эмгэг төрүүлэгч бактерийн тоо үзүүлэх	MNS 0900:2018
3.2	Бохир усны шинжилгээ	Бохирын шугам	Улиралд 1 удаа	4	65.0	260.0	Үйлдвэрийн цэвэрлэх байгууламжаас	MNS 6561 : 2015

3.7 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Хүснэгт 11 Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв, сая.төг	Хугацаа, давтамж	Хариуцсан албан тушаалтан
1	Байгаль орчны чиглэлээр арга хэмжээ зохион байгуулах, мэдээлэл, зөвлөмж бүхий постер, контент түгээх	YAЗ	Жил бүр	Говь ХК
2	Гал түймэртэй тэмцэх багаж, хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж , хөдөлмөр хамгаалал, тоноглолуудыг зохих газарт байнга бэлэн байлгах	YAЗ	Жил бүр	Говь ХК
3	ISO 14001:2015 Байгаль орчны менежентийн тогтолцооны стандартын хэрэгжилтыг хангаж ажиллах	YAЗ	Жил бүр	Говь ХК
4	ISO 50001 стандартын хэрэгжүүлэх зөвлөх үйлчилгээ авах.	YAЗ	Жил бүр	Говь ХК
5	Эрүүл мэндийн үзлэгт ажилчдыг хамруулах	YAЗ	Жил бүр	Говь ХК
6	Байгаль орчны чиглэлээр хамтарсан сургалт өдөрлөг зохион байгуулах	YAЗ	Жил бүр	Говь ХК

3.8 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь

Хүснэгт 12 БОМТ хэрэгжилт тайлагнах

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацаа тов	Тайлагнах зардал мян.төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ ажилтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1	Хан-Уул дүүргийн 3-р хороо	Танилцуулах	Тухайн жилд хийгдсэн ажил	Тухайн оны 4 - р улирал	YAЗ	БО мэргэжилтэн	-
2	Нийслэлийн Байгаль орчны газар	https://eic.mn/envmng/ буюу Байгал орчны мэдээллийн санд оруулах	Биелэлтийн тайлан	Тухайн оны 11 - р сарын 1 дотор	YAЗ	БО мэргэжилтэн	-
3	БОУАӨЯ	https://eic.mn/envmng/ буюу Байгал орчны мэдээллийн санд оруулах		Тухайн оны 12 - р сард багтаан	YAЗ	БО мэргэжилтэн	Төрийн захиргааны төв байгууллага

3.9 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

Хүснэгт 13 БОМТ зардал

№	Менежментийн төлөвлөгөө	Зардлын хэмжээ төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд гарах зардал	**3,300,000**
2	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд гарах зардал	**13,000.000**
3	Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд гарах зардал	**-**
4	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх зардал	**YA3**
5	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх зардал	**49,180,000**
6	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд гарах зардал	**1,980,000**
7	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд гарах зардал	**YA3**
8	Нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнахад хэрэгжүүлэхэд гарах зардал	**-**
Нийт		**67,460,000**